עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ח מהל' עירובין הל"כ סמג עשין ח טוש"ע ח"מ סי' שסו סעי' ט:
נד ב ג מיי' שם טוש"ע שם סעי' י:
נה ד מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' טז סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' לה:

תורה אור השלם

1. וְנֶדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:
במדבר ל י

מוסף רש"י

כיצד משתתפין במבוי. להיות כל החצרות מוציאין לתוכו ויטלנו בכולן (גיטין סד:). מניח. משלו שם ילנה (ערובין עט:). **את החבית.** שהיין בתוכה לשתוף, דסתם שיתוף היין (גיטין סד:). ומזכה להן על ידי כו'. ואומר להן קבלו חבית זו וזכו בה בשם כל בני מבוי (ערובין עט:).

תוספות

במאן אולא הך שמעתא דרב בר"מ. דאמר פרק קמא דקידושין דיד עבד כיד רבו דמי ומשמע ליה לרבי [זירא] דהכי נמי אמר בני אשם ומתני' ר"מ דסתם משנה ר"מ: ורמינהו כילד משתתפין במבוי. פירוש שיש הרבה חצירות פתוחות למבוי ואמורות לטלטל בתוכו להוציא ולהכניס בתוכו: מניח חבית של יין. ומזכה להם על ידי אשתו והוי כאילו הכא דייר: ואין אומרין זה על זה: ואי אמרת יד אשה כיד בעלה כו'. אלא שמע מינה דר' מאיר לא אמר אלא בעבד אבל לא באשה וקשה לרב: כיון לזכות אחרים מיד בעלה זכיא. כיון דבעל עצמו מזכה בהם ומסתלק עצמו מתלקח [וזכיא כדאמרי' במתנת הבעל] שאין הבעל אוכל פירות: אימיביה רבינא לרב אשי. אמתני' דעירובין קאי ולא קאי אמתני' דהכא: מתניתין בשיש לה חצר באותו מבוי. ואומרת על בני המבוי וצריך הבעל לזכות גם לאשה אבל מתני' דעירובין מיירי בשאין לה חצר הילכך אין לה יד לזכות לאחרים: מתני' אינו יכול להפר. אע"פ שהגדר מלא כשהיא מתחיל דבתר שעת הגדר אזלינן וכן בסיפא: ה) נדרה בו ביום כו' וההוא דיה בו ביום. ואח"כ שמע את נדרה אינו יכול להפר כיון שיצאה לרשות עצמה כיון נדרה להפרה דאין הבעל מפר בקודמים דיעל הכי כדאמרים באשה היושבת תחת בעלה ונדרה וגרשה בעלה והחזירה ואח"כ שמע אע"ג דהגדר היה בבית אישה אינו מפר כיון דהספיקו גירושין בין נדר לשמיעה ומיהו מדנקט נדרה בו ביום משמע דאיירי באלמנה ואין האב והאחים מפיקין אי גירושין בהקמה דמו ואי גירושין לאו כהקמה דמו מוקי לה לעיל בשנשאה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ונדר וכו' יקום עליה דכיון דאין לה בעל מי יפר לה אלא דאמרה הריני מיהה כל"ל והל"ל:

פירוש הרא"ש

במאן אולא שמעתא דרב בר"מ. דאית ליה בפ"ק דקידושין (דף כג:) דאין קנין לעבד בלא רבו וסבר רב דאשה נמי קאמר ר"מ דאין קנין לאשה בלא בעלה: **ביצד משתתפין במבוי.** חצירות הפתוחות למבוי אסורות זו על זו לטלטל מתוכן למבוי משום דחצירות מיוחדות לבעליהן והמבוי לרבים וגזרו חכמים דילמא אתי לאפוקי מרשות היחיד לרשות הרבים עד שישתתפו יחד ונראה כאילו דרין כולם יחד במקום שמונח שיתוף: **מניח את החבית.** של יין או של גרוגיות: **ואי אמרת** קנה יתהון בעל. דר"מ סב: יד אשה כיד בעלה: דביון דאיכות **לאחרים הוא מיד בעלה וכיא.** דכיון דבעל נופיה מזכה להם ומסתלק ממה שזוכה דאמרינן בפ"ק שהבעל נותן לאשתו קנתה ואין הבעל אוכל פירות: **אימיביה רבינא לרב אשי.** אמתני' דעירובין פרק ולא קאי אמתני' דהכא: **מתניתין בשיש לה חצר באותו מבוי.** ואומרת על בני המבוי וצריך הבעל לזכות גם לאשה אבל מתני' דעירובין מיירי בשאין לה חצר הילכך אין לה יד לזכות לאחרים: **מתני' אינו יכול להפר.** אע"פ שהגדר מלא כשהיא מתחיל דבתר שעת הגדר אזלינן וכן בסיפא: **ה) נדרה בו ביום** כו' ההוא דיה בו ביום. ואח"כ שמע את נדרה אינו יכול להפר כיון שיצאה לרשות עצמה כיון נדרה להפרה דאין הבעל מפר בקודמים דיעל הכי כדאמרים באשה היושבת תחת בעלה ונדרה וגרשה בעלה והחזירה ואח"כ שמע אע"ג דהגדר היה בבית אישה אינו מפר כיון דהספיקו גירושין בין נדר לשמיעה ומיהו מדנקט נדרה בו ביום משמע דאיירי באלמנה ואין האב והאחים מפיקין אי גירושין בהקמה דמו ואי גירושין לאו כהקמה דמו מוקי לה לעיל בשנשאה:

פח: ר"ן

טפי מאין לנעליך רשות בהן וכי היכי דאין לנעליך רשות בהן בלחוד לא מהני כי אמר להו לתרוייהו נמי לא מהני דחדא מילתא היא: ד)**ושמואל אמר אפילו אמר מה שתרלי עשי לא קנה יפהון בעל:** דאע"ג דאמר רבי מאיר. בעלמא יד אשה כיד בעלה וכמי שנתן לחתנו דמי: **מודה רבי מאיר לענין שיתוף דכיון דלזכות לאחרים הוא מיד בעלה וכיא.** כלומר כיון דבעל דעתו הוי לזכות לאחרים על ידי אשתו נמי יצא מיד בעלה ואין לו רשות בהן כלום ואהכי מזכי להו על ידה אבל בעלמא כגון דיהיב מתנה לאשתו אימא לך דיד אשה כיד בעלה: **אלו שזכין.** גבי שיתוף מבוי קמיירי שמזכה משלו לכל בני מבוי: **על ידי בנו ובתו הגדולים.** שכבר יצאו מרשותו אבל לא על ידי בנו ובתו הקטנים שיכן כידו וכן לא על ידי אשתו. אלמא לר"מ אפילו על ידי שיתוף יד אשה כיד בעלה דמיא: **אלא אמר רב אשי מתניתין.** דלעיל דקאמר דיכול לזכות לכל בני מבוי על ידי אשתו: **כשיש לה חצר באותו מבוי.** לאותה אשה שאין חצרה זקוקה לבעלה דמגו דזכיא לנפשה להוא חצר זכיא נמי לאחריני את השיתוף: **מתני' ונדר אלמנה וגרושה כילד.** בחיה ענין אמר קרא שנדר אלמנה וגרושה יקוס עליה (ו): **אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום.** ובשעה שנדרה היתה אלמנה או גרושה: **אע"פ שניסת בתוך ל' יום.** קודם שיחול הנדר עליה ואיכא למימר הואיל ולא חל הנדר עליה יפר לה בעל אפי' הכי אין יכול להפר דבתר אמירה אזלינן והוי הבעל מפר בקודמין:

נדרה

כמאן אזלא הא שמעתא דרב בר"מ דאמר יד אשה כיד בעלה ורמינהו [ג]כיצד משתתפין במבוי [א]מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני מבוי [ב]ומזכה להן על ידי עבדו ושפחתו העברים ועל ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי אשתו ואי אמרת קנה יתהון בעלה עירוב לא נפיק מרשותיה דבעל אמר רבא אע"ג דאמר רבי מאיר יד אשה כיד בעלה מודה רבי מאיר לענין שיתוף דכיון דלזכות לאחרים הוא מיד בעלה זכיא איתיביה רבינא לרב אשי אלו שזכין להן [על ידי] בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים [ד]ואלו שאין זכין להן על ידי בנו ובתו הקטנים ועבדו ושפחתו הכנענים ואשתו אלא אמר רב אשי מתניתין בשיש לה חצר באותו מבוי עסקינן [ה]דמגו דזכיא לנפשה זכיא לאחריני: **מתני'** [ו]ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה כיצד [ז]אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום אע"פ שנשאת בתוך ל' יום אינו יכול להפר

נדרה

כמאן אזלא הא שמעתא דרב. דמתרץ למתני' דיד אשה כיד בעלה: **כרבי מאיר.** דאמר בעלמא דיד אשה כיד בעלה: **ורמינהו כילד משתתפין כו'.** במסכת עירובין ופסח מתני' ר' מאיר: **אמר רבא** דאע"ג דאמר רבי מאיר. בעלמא יד אשה כיד בעלה וכמי שנתן לחתנו דמי: **מודה רבי מאיר לענין שיתוף דכיון דלזכות לאחרים הוא מיד בעלה וכיא.** כלומר כיון דבעל דעתו הוי לזכות לאחרים על ידי אשתו נמי יצא מיד בעלה ואין לו רשות בהן כלום ואהכי מזכי להו על ידה אבל בעלמא כגון דיהיב מתנה לאשתו אימא לך דיד אשה כיד בעלה: **אלו שזכין.** גבי שיתוף מבוי קמיירי שמזכה משלו לכל בני מבוי: **על ידי בנו ובתו הגדולים.** שכבר יצאו מרשותו אבל לא על ידי בנו ובתו הקטנים שיכן כידו וכן לא על ידי אשתו. אלמא לר"מ אפילו על ידי שיתוף יד אשה כיד בעלה דמיא: **אלא אמר רב אשי מתניתין.** דלעיל דקאמר דיכול לזכות לכל בני מבוי על ידי אשתו: **כשיש לה חצר באותו מבוי.** לאותה אשה שאין חצרה זקוקה לבעלה דמגו דזכיא לנפשה להוא חצר זכיא נמי לאחריני את השיתוף: **מתני' ונדר אלמנה וגרושה כילד.** בחיה ענין אמר קרא שנדר אלמנה וגרושה יקוס עליה (ו): **אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום.** ובשעה שנדרה היתה אלמנה או גרושה: **אע"פ שניסת בתוך ל' יום.** קודם שיחול הנדר עליה ואיכא למימר הואיל ולא חל הנדר עליה יפר לה בעל אפי' הכי אין יכול להפר דבתר אמירה אזלינן והוי הבעל מפר בקודמין:

נדרה

ג) עירובין עג: עט: ניטין סד:, **ג)** [כ"מ ט:], **ד)** [שייך לע"ל], **ה)** ל"ל לרבא יכו' דבעלה רבא, **ו)** פ"ז מהלכות נדרים הלכה י"ז, **ז)** [שייך לעמ' הבא], **ח)** שייך לדף שלמ"ז,

ו) נקדושין כג:, **ז)** עירובין עג: עט: ניטין סד:, **ח)** [כ"מ ט:], **ט)** [שייך לע"ל], **י)** ל"ל לרבא יכו' דבעלה רבא, **יא)** פ"ז מהלכות נדרים הלכה י"ז, **יב)** [שייך לעמ' הבא], **יג)** שייך לדף שלמ"ז,

ו) נדרה בו ביום כו': ההוא דיה בו ביום. ואח"כ שמע את נדרה אינו יכול להפר כיון שיצאה לרשות עצמה כיון נדרה להפרה דאין הבעל מפר בקודמים דיעל הכי כדאמרים באשה היושבת תחת בעלה ונדרה וגרשה בעלה והחזירה ואח"כ שמע אע"ג דהגדר היה בבית אישה אינו מפר כיון דהספיקו גירושין בין נדר לשמיעה ומיהו מדנקט נדרה בו ביום משמע דאיירי באלמנה ואין האב והאחים מפיקין אי גירושין בהקמה דמו ואי גירושין לאו כהקמה דמו מוקי לה לעיל בשנשאה:

ז) אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום אע"פ שנשאת בתוך ל' יום אינו יכול להפר: **ח)** גדרה והיא ברשות הבעל וכו' הרי זה מופר. דבתר שעת אמירה אזלינן בין לקולא בין לחומרא: דאזלינן בתר שעת נדרה ואז היתה אלמנה ובעל אינו מיפר בקודמין:

נדרה

נדרה והיא ברשות הבעל. שהיתה נשואה והפר לה בעל. והשתא מפרש כיצד נדרה אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום והפר לה בעל: **אע"פ שנתאלמנה כו' הרי זה מופר.** ואע"ג דאיכא למימר הואיל ובשעת הנדר דינו שיחול וכבר יצאה לרשות עצמה ולא תועיל בו הפרה להכי אשמעינן דהרי זה מופר דאמר שעת אמירה קאזלינן ואשמעינן היכא דנאה ברשות עצמה בשעת הנדר והיכא דהיא ברשות אחרים נמי: **זה הכלל כל שיצאה לרשות עצמה.** מפרש בגמ' לאיתויי מאי: **גמ' רבי ישמעאל אומר יפר.** דהפרה מועלת בו הואיל ולא חל הנדר עד שנכנסה לרשות בעלה: **ר' עקיבא אומר לא יפר.** דבתר קבלת הנדר אזלינן: **וסימניך יל"י.** כלומר בבא דאשונה תני יפר והדר לא יפר בבא אחרונה תני לא יפר והדר יפר: **אשה איש שאמרה.** בזמן שהיא אשת איש כו': **ר' ישמעאל אומר לא יפר.** אין הפרה מועלת בו הואיל ובשעה שהנדר חל הויא ברשות עצמה: **ר' עקיבא אומר יפר.** דבשעת קבלת הנדר הויא ברשות הבעל: **עד שיהא נדר.** כלומר קיום הנדר: **ורבי עקיבא סבר הרי הוא אומר כל אשר אסרה על נפשה שיהא איסור הנדר.** קבלת הנדר (ג) והכי נמי דייקינן במתני' כל אשר אסרה ורבי עקיבא היא: **אפי' תימא ר' ישמעאל מתני'.** נדין הוא היכא דנדרה כשהיא אלמנה ותלתה נדרה בימים עד לאחר שלשים יום (ד) אהכי קאמר אינו יכול להפר דליכא למימר כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת דלא מסקא אדעתא דתיגשא בתוך הזמן אהכי אינו יכול להפר דאימור זימנין דשלמו כל ל' יום ולא ניסת וכי נדרה נמי ברשות בעלה ותלתה נדרה בימים דין הוא שיפר איכא למימר כל הנודרת כו' ולא מסקא אדעתא שתתגרש דזימנין דשלמו יומי ולא מיגרשא ואם הפר הרי זה מופר ודילמא נמי היכא דתלתה נדרה בנישואין איכא למימר דתלתה נדרה והיכא דתלתה נדרה בגירושין איכא למימר דתלתה עצמה בבעלה ואהכי לא יפר: **זה הכלל דקתני.** (לעיל דף עח.) גבי נערה המאורסה זה הכלל כל שלא יצאה לרשות עצמה כו' לאיתויי הלך האב עם שלוחי הבעל דהתם לא יצאה לרשות עצמה דאביה ובעלה מפירין נדריה: **זה הכלל דקתני הכא.** גבי ואלו נדרים דמשמע דיוצאת לרשות עצמה לאיתויי מסר האב לשלוחי הבעל ולא הלך הוא עמהם דאותה שעה יצאה מרשות האב עד שהגיעה לרשות הבעל ויצאה לרשות עצמה ואין הבעל מיפר נדריה שאין הבעל מיפר בקודמין: **מתני' ט' נערות נדריהן קיימין.** שאין יכול להפר להן: **בוגרת והיא יתומה.** נערה בוגרת והיא יתומה: כל חד מהני תלת גווני לתלתא. ואמרינן בירושלמי [פי"א ה"י] שאף רבי יהודה לא אמרה אלא לחדד בהן את התלמידים: **בוגרת והיא יתומה.** שנדרה כשהיא בוגרת והיא יתומה בחיי האב כגון שנשאת ונתאלמנה או נתגרשה דכיון דנשאת שוב אין לאביה רשות בה: **נערה ובגרה והיא יתומה.** שנדרה כשהיא נערה ובגרה לאחר מכן והיא יתומה בחיי האב וכדכתיבנא: נערה

נדרה והיא ברשות הבעל מפר לה כיצד [א]אמרה הריני נזירה לאחר ל' אע"פ שנתאלמנה או נתגרשה בתוך ל' הרי זה מופר [ב]נדרה בו ביום ונתגרשה בו ביום החזירה בו ביום אינו יכול להפר זה הכלל כל שיצאה לרשות עצמה שעה אחת אינו יכול להפר: **גמ'** תניא [ג]אלמנה וגרושה שאמרה הריני נזירה לכשאנשא ונשאת ר' ישמעאל אומר יפר ור"ע אומר [ד]לא יפר וסימנא יל"י אשת איש שאמרה הריני נזירה לכשאתגרש ונתגרשה [ה]ר' ישמעאל אומר לא יפר [ו]ורבי עקיבא אומר יפר אמר רבי ישמעאל הרי הוא אומר [ז]נדר אלמנה וגרושה וגו' עד שיהא נדר בשעת אלמנות וגרושין ר"ע סבר הרי הוא אומר [ח]כל אשר אסרה על נפשה עד שיהא איסורי נדר בשעת אלמנות וגרושין אמר רב חסדא מתני' ר' עקיבא היא אביי אמר אפילו תימא רבי ישמעאל מתניתין תליא נפשה ביומי (ט) ברייתא תליא נפשה בנישואין שלמו יומי ולא נתגרשה שלמו יומי ולא מיתנסבא [י]זה הכלל דקתני גבי נערה המאורסה לאיתויי הלך האב עם שלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל בנערה המאורסה [יא]דאביה ובעלה מפירין נדריה זה הכלל דקתני גבי ואלו נדרים לאיתויי [יב]מסר האב לשלוחי הבעל או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל [יג]שאין הבעל מיפר בקודמין: **מתני'** תשע נערות נדריהן קיימין בוגרת והיא יתומה נערה (כ) ובגרה והיא יתומה נערה

נדרה בו ביום. כיום שנשאת וכדאוקים לה בפרק נערה המאורסה (ס) בשנשאת ונתגרשה בו ביום והחזירה בו ביום שאין הבעל מפר בקודמין ואי הך חזרה דאירוסין בלחוד היא נמי שיש יכול להפר בשתפות האב דכיון שנשאת שוב אין לאביה זכות בה וכי קתני נדרה בו ביום לרבותא נקטיה דאע"ג דבו ביום היתה ברשות אביה קודם שנדרה אפי' הכי כיון שנשאת אין לה תקנה אפי' באותו יום עצמו: **גמ' ר' ישמעאל אומר יפר.** דסבירא ליה דבתר חלות הנדר אזלינן ולא בתר אמירה: **רבי עקיבא אומר לא יפר.** דאזלינן בתר אמירה: **עד שיהא נדר בשעת אלמנות וגירושין.** ונדר הייט חלות הנדר הילכך בין בריאת בין בסיפא בתר חלות הנדר אית לן למיזל: **עד שיהא איסור הנדר.** כסהיא דאסרת עצמה בנדר שהכל תולך אחר שעה שהוא נודר: **מתניתין מני ר' עקיבא היא.** דאזיל בתר שעת אמירה: **אפי' תימא רבי ישמעאל.** דכי אזיל ר' ישמעאל בתר חלות הנדר ה"מ כי תליא נפשה בנשואין או בגירושין הלכך כיון שאי אפשר לאמירת הנדר וחלות הנדר שיהו ברשות אחד ס"ל לרבי ישמעאל דאזלינן בתר חלות הנדר אבל מתני' דלא תליא נפשה אלא ביומי ואפשר דשלמו יומי ולא מנסבא שלמו יומי ולא מיגרשא ומצאה שתהא אמירת הנדר וחלותו ברשות אחד אפילו כשנשתנה הרשות שנשאת או נתגרשה מודה רבי ישמעאל דבתר אמירה אזלינן ולא בתר חלות כיון שבתחלתו היה ראוי הנדר לחול באותו רשות שהיה בשעת אמירה: **ולענין הלכה** קיימא לן כרבי עקיבא הילכך אפי' אומרת הריני נזירה לכשאתגרש או לכשאתגרש בתר שעת אמירת הנדר אזלינן בין לקולא בין לחומרא: **זה הכלל דקתני גבי נערה המאורסה.** בפרקין דנערה המאורסה הוא דתנן זה הכלל כל שלא יצאה לרשות עצמה שעה אחת אביה ובעלה מפירין נדריה לאתויי הלך האב עם שלוחי הבעל שאע"פ שהיא עם שלוחי הבעל כיון שאף האב או שלוחיו הלכו עמה לא יצאה מרשות אביה לאביה ובעלה מפירין נדריה: **זה הכלל דקתני גבי אלו נדרים.** כלומר בפרקין דהכא לאתויי מסר האב לשלוחי הבעל דכיון שמסרה להם שוב אין לאביה רשות בה דהוי לה הך מסירה כשותין שהבעל מפר בנדרים שתדור מנשותין ואילך אבל נדרים שנדרה כבר לא שאין הבעל מפר בקודמין ובשותפותיה דאב נמי לא דבהך מסירה יצאה מרשות אביה ושוב אין לו זכות בה: **מתני' תשע נערות נדריהן קיימין.** הכי תשע כולהו איתנהו בכלל תלת דהיינו יתומה בחיי האב ויתומה ממש ובוגרת דבכל חד מהנך תלתא גווני היא יוצאה מרשות אביה ורבנן לא מנו אלא הכי תלתא דאמרן כדאיתא בגמרא [ע"ב] אלא דרבי יהודה פליג קיים [נערה והיא יתומה [נערה בוגרת והיא יתומה] עד כאן הגי'. ה"פ ט' מיני נערות מיהו אין בהם חידוש בכולם אך השמיענו התנא בכל הצדדין שיוכל למצוא ובוגרת נמי בכלל נערות פי' בוגרת והיא יתומה ונדרה אחר שנתיתמה ג'. בוגרת ומת אביה כלומר בוגרת שנדרה ואחר הנדר מת אביה ב'. נערה שלא בגרה ומת אביה פירוש נדרה כשהיא נערה ומת אביה אחר הנדר ובאתה לשאול על נדריה בעודה נערה ג'. נערה ובגרה ומת אביה פירוש נדרה כשהיא נערה ואח"כ בגרה ובאת לשאול אחר שמת אביה דאביה מת אחר הבגר ד'. נערה שמת אביה פירוש נדרה כשהיא נערה ושוב אחר הנדר מת אביה ובגרה ואחר שבגרה באת לפניו לשאול על נדרה ה'. בוגרת ונדרה ואביה קיים ו'. נערה בוגרת פירוש נדרה כשהיא נערה ובגרה אחר הנדר ואביה קיים ובאה לשאול בעוד אביה חי ז'. נערה והיא יתומה פירוש נערה שנתיתמה ונדרה אחר שנתיתמה ח'. נערה בוגרת והיא יתומה פירוש נדרה כשהיא נערה ובשעת הנדר היא יתומה ובגרה ובאת לשאול על נדרה אחר שבגרה הרי לך תשע נערות מלוקות ולא רבי זו וכולן נדרן קיימין ואין אב יכול להפר:

מסורת הש"ס

א) לעיל עב., ב) [תוספתא פ"ז], ג) [לעיל עא.], ד) [גיטין לה: ש"נ], ה) [לעיל עב.],

תורה אור השלם

1. וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:

במדבר ל י

הגהות הב"ח

(א) גמ' מתניתין תליא נפשה ביומי שלמו יומי וכו' ולא מיתנסבא ברייתא תליא נפשה בנישואין זה הכלל כל"ל: (ב) שם במשנה נערה (וגנרה) מז"מ וע"ב ס"א (וגנרת): (ג) רש"י ד"ה ור' עקיבא סבר וכו' קבלת הנדר ר' עקיבא היא הבי נמי וכו' אשר אסרה הס"ד: (ד) ד"ה אפילו וכו' ואהכי אינו וכו' דאיכא למימר כל וכו' הרי זה מופר וברייתא נמי היכי דתלתה:

גליון הש"ם

גמ' ור"ע אומר יפר. עיין לעיל דף פ ע"א בהר"ן ד"ה ור' יוסי:

מוסף רש"י

מסר האב לשלוחי הבעל. כגון שמסרה להם וגירשה בדרך והחזירה, הרי היא כנשואה ואין אחד משניהם מיפר (רא"ה בשמו). שאין הבעל מיפר בקודמין. בנדרים שקדמו לנישואין (גיטין לה:) לאותן נדרים שנדרה בבית אביה מיפר בעלה, אבל אם היו עליה נדרים קודם שנשאה כשהיתה ארוסה וכנסה, לא מלי מיפר (לעיל סז:).

פירוש הרא"ש

גמ' רבי ישמעאל אומר לא יפר. דאזיל בתר חלות ובאותה שעה גרושה היא: רבי עקיבא אומר יפר. דאזלי' בתר שעת הנדר: מתני' דתליא נפשה ביומי. דאמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום ואפשר דלאחר שלשים יום תהיה תחת בעלה הילכך מפר לה ואע"פ שנתאלמנה או נתגרשה הוי הפרה אבל כשאמרה הריני נזירה לכשאתגרש דאי אפשר לאחר בעודה תחתיו לא מלי מפר והאי טעמא נמי שייך בריש': זה הכלל דקתני נבי נערה המאורסה. לעיל בפרק נערה דקתני זה הכלל כל שלא יצאה לרשות עצמה שעה אחת אביה ובעלה מפירין נדריה: לאתויי הלך האב עם שלוחי הבעל דעדיין לא יצאה מרשות האב ואם נדרה בדרך ונתגרשה ונתארסה אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה: זה הכלל דקתני נבי אלו נדרים. דכיון דמסרה לשלוחי הבעל כיון דיצאה מרשות האב ואם נדרה ואין הבעל מפר בקודמין: מתני' תשע נערות נדריהם קיימין. נערות ולא דוקא. דאשונה בוגרת והיא יתומה ונדרה אחר שנתיתמה. שנים בוגרת ומת אביה ואחר הנדר מת אביה. שלשה בוגרת ומת אביה נדרה כשהיא נערה ובגרה אחר שנתיתמה ונדרה אחר שנתיתמה. ארבעה נערה ובגרה ומת אביה כשהיא נערה ובגרה אחר הנדר ואביה קיים ובאה לשאול על נדרה אחר שבגרה בעוד אביה חי. חמשה בוגרת ומת אביה ונדרה אחר שנתיתמה. ששה נערה ובגרה ומת אביה כשהיא נערה ובגרה אחר הנדר ובאה לשאול בעוד אביה חי. שבעה נערה ובגרה ומת אביה כשהיא נערה ובגרה אחר הנדר ובאה לשאול אחר שמת אביה דאביה מת אחר הבגר. שמונה נערה ובגרה ומת אביה כשהיא נערה ושוב אחר הנדר מת אביה ובגרה ואחר שבגרה באת לפניו לשאול על נדרה. תשעה בוגרת ונדרה ואביה קיים. עשרה בוגרת פירוש נדרה כשהיא נערה ובגרה אחר הנדר ואביה קיים ובאה לשאול בעוד אביה חי. אחד עשר נערה ובגרה והיא יתומה פירוש נערה

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' ח סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' כד:

נג ב מיי' שם פי"א הל' יב סמג שם טוש"ע שם סעי' יד:

נח ג מיי' שם פי"ב הל' יח סמג שם טוש"ע שם סעי' לה:

נט ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' לד:

ס ה ו מיי' פי"א מהל' נדרים הלכה כב סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' יח:

תוספות

אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום. פירוש אם אשה שאמרה כן ונתגרשה קודם שיגיעו שלשים יום הרי זה מיפר קודם שיגרשנה: נדרה ונגרשה בו ביום והחזירה בו ביום. כפירקין דלעיל (דף עב.) מוקמינן לה בנשואה ואינו יכול להפר דאין בעל מיפר בקודמין וכגמרא מפרש [זה הכלל] לאיתויי מאי: תניא כו' לכשאנשא רבי ישמעאל אומר יפר. דאזלינן בתר שעתא דחיל הנדר: רבי עקיבא אומר לא יפר. דאזלינן בתר שעתא שנדרה: עד שיהא נדר. שיחול בעודה אלמנה וכיון דלא חל שניסת יפר: כל אשר אסרה על נפשה. כהאי קרא דנדר אלמנה כתיב שיהא איסור הנדר נזירות בשעת אלמנות דאזלינן בתר שעת הנדר: ברייתא תליא נפשה בנישואין. כלומר עד כאן לא קאמר ר"ש הריני נזירה לכשאנשא דיפר משום שאי אפשר לנדר לחול באלמנותה הילכך קרינא ביה נדר באלמנות: מתניתין תליא נפשה ביומי. ויכול להיות שישלמו הימים בעודה אלמנה וכן בסיפא איכא לשנויי בהה"ג: זה הכלל דקתני גבי נערה. בפירקין דנערה דלעיל דקתני כל שלא יצאה לרשות עצמה שעה אחת אביה ובעלה אחרון מפירין נדריה ולא אמרינן דמסירתה לשלוחי הבעל הוי קיבוץ דישואין ויצאה מרשות אב: זה הכלל דקתני גבי נדרים. כלומר הכא לאיתויי מסר האב לשלוחי הבעל ונדרה וגירשה והחזירה דאין בעל מפר דיצאה כבר מרשות האב כיון שמסרה לשלוחי הבעל הרי הוא כאילו נכנסה לחופה: תשע נערות נדריהן קיימין. בוגרת והיא יתומה בוגרת ומת אביה נערה שלא בגרה ומת אביה נערה ובגרה ומת אביה נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה בוגרת ואביה קיים [נערה ובגרה ואביה

נערה כשעה שנדרה שלא בגרה עדיין והיא יתומה. בחיי האב. והרי תלתא יתומה בחיי האב כיילא להו: **בוגרת ומת אביה.** שבשעה שנדרה היתה בוגרת ומת אביה דהיינו יתומה ממש. והרי תלתא נמי מת אביה כיל להו: **נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה וכו'.** הרי תלתא דקתני בוגרת כיילא להו:

רבי יהודה אומר אף המשיא את בתו קטנה וכו' ועדיין היא נערה: אשמעינן דאפילו היתה קטנה כשנשאת יצתה מרשות אביה בהגיעה לשומין וכי קתני ועדיין היא נערה ר"ה נמי דאפי' היא קטנה כיון שנשאת אין לאביה רשות בה והאי דנקט נערה משום דנדרי קטנה אינם כלום: **גמ' אכל חכמים אומרים שלש נערות נדריהן נדר.** דהרי תלתא כיל להו תשע דמתניתין שאף ר' יהודה לא אמרה אלא לאחד את התלמידים וכדכתיבנא במתני': **מתני' קונס שאני נהנים לאבא ולאביך אם אני עושה אני על פיך שאני נהנים לך אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך ה"ז יכול להפר.** נראה בעיני דלא זו אף זו קתני דאי תנא ריש"א בלאוד סד"א דמש"ה יכול להפר משום דמהשתא מיתסרא אי בהנאת אביה משום נדרה אי במה שתעשה לפיו משום תנאה וכיון דליכא בחד מהנך גווני מידי דגריע טפי מדברים שבינו לביניה מש"ה יפר דכיון שכן חל הנדר מקרי כיון שאי אפשר שלא תאסר לפחות בדברים שבינו לביניה אבל בשאני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך דבהא בתנאה דידה נית בה לא ענוי נפש ולא משום דברים שבינו לביניה סלקא דעתך אמינא דלא מצי מפר קמ"ל כיון דתלתה תנאה בדבר שהיא עשויה לעבור עליו שאי אפשר לאשה שתעמיד עצמה שלא תעשה לאביו ולאביה הרי זה יכול להפר דקסבר תנא דמתניתין דכי האי גוונא בעל מפר [ה]אע"פ שלא חל הנדר: **גמ' תניא שאני נהנים לאבא ולאביך אם עושה אני מן היהודים אם משמשתך רבי נתן אומר לא יפר וחכמים אומרים יפר.** נראה לי דתנא דבריתא נמי נקט הני תרי גווני לרבותא תנא קמא לרבותא דרבנן ומתרא לרבותא דרבי נתן דבגוונא קמא נדרה בעינוי נפש וכרבנן דסבירא להו בהנאת פלוני עלי ענוי נפש הוי וכדאמר שמואל אליבייהו לעיל בפירקין (ד' פב.) ותנאה בדברים שבינו לביניה דהיינו אם עושה אני לפיך וסלקא דעתך אמינא כיון דתנאה בחד גוונא ונדרה בחד גוונא אפי' לרבנן לא יפר דאכתי נדרה לא חיל קמ"ל דאפי' בכי האי גוונא נטולה אני מן היהודים לרבותא דרבי נתן תנא ליה דאע"ג דמהשתא מיתסרא בדברים שבינו לביניה ותנאה ונדרה בחד גוונא הוא דהיכי תעביד תשמש מיתסרא בתר הכי בתשמיש לא תשמש איכא משום דברים שבינו לביניה וסלקא דעתך אמינא דאפי' רבי נתן מודה בכי האי גוונא דיפר דחל הנדר מיקרי קמשמע לן דאפי' הכי כיון שעדיין לא חל ממש לא יפר: **ההוא גברא דאמר אפסר הנאתה דעלמא עלי.** שאסר על עצמו הנאת הבריות אי נסיבנא איתתא אי לא תינוקא שהיה רואה לגמוד תורה קודם שישא אשה כדי שלא יתבטל ממתתה כדאמרינן בפרק קמא דקידושין (דף כט:) רחייס בגוארו ועוסק בתורה: **רחיט בגפא ותובליא.** [במקלו] ותרמילו שהשתדל בכל כחו לגמוד: **ולא אמלי למתני.** לא עלה בידו: **ושכשיה.** הטעהו לומר שלא יהא נאסר לאחר מכן ואנסביה אתתא כדי שיחול הנדר: ושרקיה

נערה שלא בגרה והיא יתומה בוגרת ומת אביה נערה בוגרת ומת אביה נערה שלא בגרה ומת אביה נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה בוגרת ואביה קיים נערה בוגרת ואביה קיים ר' יהודה אומר אף המשיא בתו הקטנה ונתאלמנה או נתגרשה וחזרה אצלו עדיין היא נערה: גמ' א"ר יהודה אמר רב זו דברי ר' יהודה אבל חכ"א [א]שלש נערות נדריהן קיימין בוגרת ויתומה ויתומה בחיי האב: מתני' [ב]קונם שאיני נהנה לאבא ולאביך אם עושה אני על פיך שאיני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא וע"פ אביך הרי זה יפר: גמ' תניא שאיני נהנית לאבא ולאביך אם אני עושה לפיך ר' נתן אומר לא יפר וחכ"א [ג]יפר נטולה אני מן היהודים אם משמשתך ר' נתן אומר לא יפר וחכ"א יפר דהוא גברא דאיתסר הנייתא דעלמא עליה אי נסיב איתתא כי לא תנינא הילכתא [ד]רחיט בגפא ותובליא ולא אמצי למיתנא אתא רב אחא בר רב הונא [ה]ושבשיה ואנסיב איתתא ושרקיה

נערה שלא בגרה והיא יתומה בוגרת ומת אביה נערה בוגרת ומת אביה נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה בוגרת ואביה קיים נערה בוגרת ואביה קיים ר' יהודה אומר אף המשיא בתו הקטנה ונתאלמנה או נתגרשה וחזרה אצלו עדיין היא נערה: גמ' א"ר יהודה אמר רב זו דברי ר' יהודה אבל חכ"א [א]שלש נערות נדריהן קיימין בוגרת ויתומה ויתומה בחיי האב: מתני' [ב]קונם שאיני נהנה לאבא ולאביך אם עושה אני על פיך שאיני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך ה"ז יכול להפר. נראה בעיני דלא זו אף זו קתני דאי תנא ריש"א בלאוד סד"א דמש"ה יכול להפר משום דמהשתא מיתסרא אי בהנאת אביה משום נדרה אי במה שתעשה לפיו משום תנאה וכיון דליכא בחד מהנך גווני מידי דגריע טפי מדברים שבינו לביניה מש"ה יפר דכיון שכן חל הנדר מקרי כיון שאי אפשר שלא תאסר לפחות בדברים שבינו לביניה אבל בשאני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך דבהא בתנאה דידה נית בה לא ענוי נפש ולא משום דברים שבינו לביניה סלקא דעתך אמינא דלא מצי מפר קמ"ל כיון דתלתה תנאה בדבר שהיא עשויה לעבור עליו שאי אפשר לאשה שתעמיד עצמה שלא תעשה לאביו ולאביה הרי זה יכול להפר דקסבר תנא דמתניתין דכי האי גוונא בעל מפר [ה]אע"פ שלא חל הנדר: גמ' תניא שאני נהנים לאבא ולאביך אם עושה אני מן היהודים אם משמשתך רבי נתן אומר לא יפר וחכמים אומרים יפר. נראה לי דתנא דבריתא נמי נקט הני תרי גווני לרבותא תנא קמא לרבותא דרבנן ומתרא לרבותא דרבי נתן דבגוונא קמא נדרה בעינוי נפש וכרבנן דסבירא להו בהנאת פלוני עלי ענוי נפש הוי וכדאמר שמואל אליבייהו לעיל בפירקין (ד' פב.) ותנאה בדברים שבינו לביניה דהיינו אם עושה אני לפיך וסלקא דעתך אמינא כיון דתנאה בחד גוונא ונדרה בחד גוונא אפי' לרבנן לא יפר דאכתי נדרה לא חיל קמ"ל דאפי' בכי האי גוונא נטולה אני מן היהודים לרבותא דרבי נתן תנא ליה דאע"ג דמהשתא מיתסרא בדברים שבינו לביניה ותנאה ונדרה בחד גוונא הוא דהיכי תעביד תשמש מיתסרא בתר הכי בתשמיש לא תשמש איכא משום דברים שבינו לביניה וסלקא דעתך אמינא דאפי' רבי נתן מודה בכי האי גוונא דיפר דחל הנדר מיקרי קמשמע לן דאפי' הכי כיון שעדיין לא חל ממש לא יפר: **ההוא גברא דאמר אפסר הנאתה דעלמא עלי.** שאסר על עצמו הנאת הבריות אי נסיבנא איתתא אי לא תינוקא שהיה רואה לגמוד תורה קודם שישא אשה כדי שלא יתבטל ממתתה כדאמרינן בפרק קמא דקידושין (דף כט:) רחייס בגוארו ועוסק בתורה: **רחיט בגפא ותובליא.** [במקלו] ותרמילו שהשתדל בכל כחו לגמוד: **ולא אמלי למתני.** לא עלה בידו: **ושכשיה.** הטעהו לומר שלא יהא נאסר לאחר מכן ואנסביה אתתא כדי שיחול הנדר: ושרקיה

עשה אני עלי **פיך** כו' הרי זה **לא יפר.** שתעשה לבעלה ולא תהנה לאביו ולאביה ואף דברים שבינו לביניה לא הוי דאין גירסת הרב רבי אליעזר וכל הספרים כתוב הרי זה יפר וכן נראה דאתיא כרבנן דרבי נתן דכיון דנאסרה בהנאת אביה ואביו על ידי שהיא עושה לבעלה גגאי הוא לבעל והוי דברים שבינו לביניה: גמ' ר' נתן **אומר לא יפר.** פירוש לא יפר עתה דכל זמן שלא עשתה לפי בעלה לא נאסרה בהנאתם דסבר רבי נתן דאיהו אפר עד שיחול הנדר אבל אחר שעשתה לפי בעלה ונאסרה בהנאתם בהנאתם מצי מפר דהוי דברים שבינו לביניה כדפרישית לעיל ואין לפרש דר' נתן סבר דלא הוי דברים שבינו לביניה דאם כן מנא לה מנא לה דאמורא דרבי נתן סבר דאיהו מפר עד שיחול הנדר: **וחכמים אומרים יפר מיד.** הבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר דאם תשמשנו פעם אחת תאסר עליו עולמית דבעל בכלל יהודים איתיה: **תיתסר הנאה דעלמא עלי.** אסר עצמו בכל הנאות שבעולם אם יעשה אשה קודם שילמוד הלכות ואע"ג דאי אפשר לו להיות בלא הנאת העולם לא הוי נדר שוא דאפשר שלא יעשה אשה ולא יאסר: **רחיט בגפא ותובליא ולא מצי למתני.** כלים הם שמכניסין בהם פירות והיה עסוק במלאכתו ולא עלה בידו ללמוד: **אתא רב אחא בר רב הונא ושבשיה.** לקחו דברים והטעהו שיעשה אשה ואמר שלא יאסר בהנאת עולם דסבר רב אחא שאין מכס מתיר עד שיחול הנדר ולכך הוצרך להטעותו שיעשה אשה ואז יתירו לו:

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פי"ח מהל' נדרים הל' [כה] כו סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' ח וסעי' יב:

סב ב מיי' שם פי"ב הל"ב סמג שם טוש"ע שם סעי' סט:

סג ג מיי' וסמג וטוש"ע שם וסי' רכח סעי' יח:

הגהות הב"ח

(**ה**) רש"י ד"ה נערה (ת"ל) וכו' נערה בוגרת ומת אביה נערה שלא בגרה ומת אביה נערה שמת אביה ומשמת:

תוספות

רבי יהודה אומר אף המשיא בתו קטנה. ונכנסה לחופה וגילתה ועדיין היא קטנה לו נערה נדריה קיימין ווו היא יתומה בחיי האב שבכל הש"ס: קונם שאני נהנית לאבא ולאביך אם אני עושה לפיך. אם אני מהנית לך אינו יכול להפר דאפילו דברים שבינו לביניה לא הוי שתעשה לפיו ולא תהנה לאבא ולאביה לשון אמרי רבנן דאליעזר ובכולו הספרים כתיב יפר וכך נראה יותר דהכי נמי אמרי רבנן דאליעזר אמרי נתן בגמרא: זו דברי רבי יהודה. דכיון תשעה מיני נערות אבל חכמים אומרים שלשה מיני נערות כלומר לא תשיבי אלא שלש דלא פליגי במידי: תניא שאני נהנית לאבא ולאביך אם אני עושה לפיך רבי נתן אומר לא יפר. פירש הרב רבי אליעזר מסתברא טעמיה הוא שאין בעל מפר עד שיחול ולא חל עד שתשמש בעל ועוד דלא תשיב ליה נדר שבינו לביניה ולא נראה דא"כ מגלן לר' נתן דאין בעל מיפר עד שיחול דלמא כל טעמו יש דלא הוי נדר שבינו לביניה ונראה דשפיר הוי דברים שבינו לביניה כיון שבעל ידי שתעשה לפי בעלה תאסור להנות אביה משיאה בעלה אם רע בשביעותיה ולא דמי לשאיני עושה לפי אבא ולפי אביך דאמר לעיל דאינו יכול להפר כיון שאסרה עצמה מאיליה דלא תלתה הנדר בעבעל וטעמא דרבי נתן משום דסבירא ליה דאין בעל מיפר עד שיחול הנדר ורבנן סברי דבעל מיפר קודם שיחול: נטולה אני מן היהודים. אסרה בתשמיש אם אני משמשך פעם אחת רבי נתן אומר לא יפר עד שתשמשנו וחכ"א יפר מיד דנדר זה הוי שפיר כיון דבינו לביניה שאם תשמש לו פעם אחת תהא אסורה לו לעולם דבעל הוי בכלל היהודים הילכך מיפר קודם תשמיש דאין צריך שיחול: ההוא גברא דאמר דאסר הנאת עלמא. כלומר כל הנאות שבעולם אי נסיבנא איתתא עד שתלמוד כל הש"ס ולא חל האיסור עד שנשא האשה: רחיט בגפא ותובליא. [כלי] שמוכלין בו פירות ולא היה יכול ליגע וללמוד: ושכשיה. כלומר הטעהו [ת"ל] יעשה אשה ולא יאסר בהנאת העולם נשא אשה ונאסר:

גליון הש"ם

בהר"ן ד"ה קונם. אע"פ שלא חל הנדר. עיין כר"ן לעיל דף פ ע"ח:

פירוש הרא"ש

ד' נערה שלא בגרה ומת אביה נדריה כשהיא נערה ומת אביה ואח"כ בגרה ובאת לשאול על נדרה. ה' נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה נדרה כשהיא נערה וכבר מת אביה ואח"כ בגרה. ו' בוגרת ואביה קיים ונדרה. ז' נערה בוגרת ואביה קיים נדרה כשהיא נערה ובגרה. ח' נערה שלא בגרה והיא יתומה ובאת לשאול בעודה נערה. ט' נערה בוגרת והיא יתומה ובאת לשאול אחר שבגרה ואין חדוש בכל אלו הנערות אלא התנא נקט כל אלו הנשים שנדריהם קיים והוה כללם וכך ראוי לסדרם בתשנה שלש שנדרו בבגרות בוגרת יתומה שנדרה בוגרת ואמ אביה קיים. ואחרנא בנערות ובגרה ומת אביה ובאת לשאל. נערה ומת אביה ובגרה מת אביה אחר הנדר ובגרה ובאת לשאל נערה יתומה ובגרה בשעת הנדר היתה יתומה ובגרה ובאת לשאל. נערה בוגרת ואביה קיים נדרה בנערות ובגרה ואביה קיים. ושמים שבאו לשאל בנערות נערה יתומה נערה ומת אביה: **המשיא** את בתו בשהיא קטנה. כיון שנכנסה לחופה יצאת מרשות אביה: גמ' שלש נערות נדריהן קיימין. בוגרת ויתומה ויתומה בחיי האב וכל הנך דמתניתין בכללן: מתני' קונם שאני נהנה **לאבא ולאביך אם** עושה אני על פיך כו' הרי זה **לא יפר.** שתעשה לבעלה ולא תהנה לאביו ולאביה ואף דברים שבינו לביניה לא הוי דאין גירסת הרב רבי אליעזר וכל הספרים כתוב הרי זה יפר וכן נראה דאתיא כרבנן דרבי נתן דכיון דנאסרה בהנאת אביה ואביו על ידי שהיא עושה לבעלה גגאי הוא לבעל והוי דברים שבינו לביניה: גמ' ר' נתן **אומר לא יפר.** פירוש לא יפר עתה דכל זמן שלא עשתה לפי בעלה לא נאסרה בהנאתם דסבר רבי נתן דאיהו מפר עד שיחול הנדר אבל אחר שעשתה לפי בעלה ונאסרה בהנאתם דסבר רבי נתן דאיהו מפר עד שיחול הנדר: **וחכמים אומרים יפר מיד.** הבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר דאם תשמשנו פעם אחת תאסר עליו עולמית דבעל בכלל יהודים איתיה: **תיתסר הנאה דעלמא עלי.** אסר עצמו בכל הנאות שבעולם אם יעשה אשה קודם שילמוד הלכות ואע"ג דאי אפשר לו להיות בלא הנאת

ג) [פי' לעלות בראש דקל לקטו תמרים לעשות עבודות לשוס מכס שילמדהו ולא עלתה כדו שילמוד כלום. ערוך ערך גפא ב'], **ד)** [פי' פיתה אותו עד שנשא אשה תרגום של פתיתני ה' ואפת (ירמיה כ) שבשתני ה' ואשתבשת. ערוך ערך שבש ב'].

ושרקיה טינא. טח פניו בטיט כדי שלא יכירהו רב חסדא כאילו היה אדם אחד (ו) מהם שנדר שלא ישא אשה כדי שיתיר לו דאפשר אילו היה מכירו לא היה מתיר לו: **מאן חכים למיעבד כי האי מילתא.** שדקדק בכך שהשיאו אשה קודם שישאל על נדרו כדי שיחול הנדר עליו קודם שאלה דקסבר כרבי נתן דאמר לא יפר הואיל ולא חל הנדר דרבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא (ז): **הכי נמי פליגי בשאלה.** שאין נשאלין לחכם עד שיהא הנדר חל עליו: **דכתיב וחפרה הלבנה.** (ב) והא וחפרה דמשמע אימתי הוי הפרה בזמן שחל בנה (ג) בנה היינו נדר. רבי נתן לטעמיה דאמר (ג) הנודר כאילו בנה בתה והמקיימו כו' והיינו חל בנה חל בנין הנדר. ע"א מסיפיה דקרא וחפרה הלבנה ובושה החמה כדכתיב (ד) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים וגו' דבהיא שעתא חפרה נהורא דהלבנה דעד השתא כי מלך ה' לבאות על ישראל ולא קודם שימלך והי"ה גבי נדר מכי חל עליה הוא דמיפר ולא קודם שיחול: **דכתיב מפר מחשבות ערומים.** דמשמע מפר אפילו מחשבה בעלמא אף ע"פ שלא חל הנדר עדיין: **אבל.** בנדרים שצריך שאלה לחכם דברי הכל אינו מתיר אא"כ חל הנדר כדכתיב לא יחל דברו דמשמע כל זמן שאין שם מעשה בנוי אלא דיבור בעלמא שעדיין לא חל הנדר לא יחל החכם והאי דדרשינן מייתר (ה) הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו בזמן שחל הנדר קאמר: **לימא מסייע ליה.** לרב פפי דאילו בשאלה דברי הכל אינו [מתיר] עד שיחול הנדר: **קונס שאיני נהנה לפלוני ולכל מי שאשאל עליו.** כלומר אם אשאל עליו לשום חכם להתיר לי יהא עלי קונם מה שאני נהנה לאותו חכם: **ואי אמרת.** דנשאלין לחכם עד שלא חל הנדר אי בעי למישאל על המודר בריש מיתשיל אי בעי מיתשיל על חכם בריש (ו): מאי נשאל דקאמר סתמא דמשמע או על החכם או על מודר: **לימא מסייע ליה.** מהכא קונס שאני נהנה לפלוני דחל עליה נדר לאלתר והריני נזיר לכשאשאל לחכם עליו: **נשאל על נדרו.** שחל עליו ואח"כ נשאל נמי על נזרו שלא חל עד שישאל עליו: **ואי אמרת נשאל.** לחכם נמי אע"פ שלא חל הנדר וכי היכי דפליגי בהפרה פליגי בשאלה ובדין הוא לדרבנן (ד) חל נזירותו: **שמיל בריש.** דליזיל לחכם לישאל על נזירותו תחילה ואחר כך על נדרו: למימרא

ושרקיה טינא ואתייה לקמיה דרב חסדא אמר רבא [6]מאן חכים למיעבד כי הא מילתא אי לאו דרב אחא בר רב הונא דגברא רבה הוא דקסבר דכי היכי דפליגי רבנן ור' נתן בהפרה הכי נמי פליגי בשאלה ורב פפי אמר מחלוקת בהפרה דר' נתן סבר אין הבעל מיפר אא"כ חל נדר דכתיב [1]וחפרה הלבנה ורבנן סברי [8]בעל מיפר אע"פ שלא חל נדר דכתיב [2]מפר מחשבות ערומים אבל בשאלה דברי הכל [3]אין חכם מתיר כלום אא"כ חל נדר דכתיב [3]לא יחל דברו לימא מסייע ליה קונם שאיני נהנה לפלוני ולמי שאשאל עליו [2]נשאל על הראשון ואח"כ נשאל על השני ואי אמרת נשאל אע"פ שלא חל נדר אי בעי על האי ניתשיל ברישא אי בעי על האי ניתשיל ברישא ומי ידע אי האי קמא אי האי בתרא אלא לימא מסייע ליה קונם שאיני נהנה לפלוני הריני נזיר לכשאשאל עליו [4]נשאל על נדרו ואח"כ נשאל על נזרו ואי אמרת נשאל אע"פ שלא חל נדר אי בעי על נדרו איתשיל ברישא אי בעי על נזרו איתשיל ברישא ר' נתן היא אמר רבינא אמר לי מרימר הכי אמר אבוך משמיה דרב פפי מחלוקת בהפרה אבל בשאלה דברי הכל מפר ואע"פ שלא חל נדר דכתיב לא יחל דברו למימרא

אלא אם כן חל הנדר: **נשאל על הראשון.** על המודר ומתוך כך נאסר על החכם שמתירו ולפיכך מוחל ונשאל עליו: **אי בעי על האי מתשיל בריש.** יכול אינו חכם ויאמר אני הדרתי ראובן מנכסי והדרתי גם כן אותו חכם כשאשאל לפניו ועכשיו אני רוצה לישאל לפני פלוני חכם ומתחרט אני על מה שאסרתיו בהנאתי. ומדלא אפשר למעבד הכי ש"מ דאין חכם מתיר אלא אם כן חל הנדר: **ומי ידע הי קמא והי בתרא.** הש"ס הוא דקא דחי למאן דמייתי הך סייעתא דמי ידע למאן קרי תנא ראשון או אחרון דילמא כי קתני ראשון ושני לשאלה קאמר שנשאל על אי זה מהן שירצה תחלה וההוא קרי ליה ראשון ואותו אחר שנשאל עליו אח"כ קרי ליה אחרון: **הא רבי נתן היא.** דחי ליה דבהפרה בעי' שיחול הנדר וכל שכן בשאלה דכתיב לא יחל אבל לעולם אימא לך דרבנן כי היכי דפליגי בהפרה פליגי נמי בשאלה: **דכתיב לא יחל דברו.** למימרא דלא הוי ביה מעשה דדבריו דבור בעלמא משמע ולא חלות הנדר: **ולענין הלכה** קיי"ל כרבנן דפליגי עליה דרבי נתן ואמרי דבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר ורבנן הלכה כרבים ועוד דר' עקיבא דאמר (לעיל פט.) דאשה אינה שאמרה הריני נזירה לכשאתגרש ונתגרשה דיפר על כרחיך הכי סבירא ליה דבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר ועוד דקוגיין בריש פרקין בענין אם ארחץ אם לא ארחץ כרבנן שייכא וכדכתיבנא עלה לההיא [פ. ד"ה ורבי]. ואע"ג דאמר רבא מאן חכים למעבד כי הא מי לאו רב אחא אלמא קלסיה משום דעבד כרבי נתן וכיון דקלסיה שמע מינה הילכתא כותיה דאי דמשום דאפיק נפשיה מפלוגתא הוא דקלסיה וכדכתיבנא לעיל וליכא למדחי משום הא דקלסיה דבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר וכן דעת הרמב"ן ז"ל: מיהו ה"מ בשאלתא נדרה בדבר שהיא עשויה לעבור על תנאה דומיא דאם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך דכיון שהיא מצטערת אם לא תעשה לפיהן כאילו עשתה דמי אבל תלתה תנאה בדבר שאינה עשויה לעבור עליו אינו מפר אלא אם כן חל הנדר והיינו דאמרינן בריש פרקין [עט:] למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה וכדכתיבנא

מסורת הש"ס

(ו) [ב"ק נג.], ג) [ב"ק נג.], ג) ל"ל במה יעב"ן, ג) [לעיל נב.], ד) [ישעיה ל], ה) [ברכות נב.], ו) ל"ל לרבנן.

תורה אור השלם

1. וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלִַם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד:
ישעיהו כד כג
2. מֵפֵר מַחְשְׁבוֹת עֲרוּמִּים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה יְדֵיהֶם תּוּשִׁיָּה:
איוב ה יב
3. אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַיְיָ אוֹ הִשָּׁבֵעַ שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה ושרקיה וכו' אחד אחד שנדר כ"ל ותיבת מהם נמחק: (ב) ד"ה דכתיב וכו' והאי וחפרה הכי משמע אימתי: (ג) ד"ה ואי אמרת וכו' כריש הס"ד ואח"כ מ"מ ומי ידע וכו' בלומר מאי נשאל על הראשון דקאמר סתמא הכי משמע או על חכם: (ד) ד"ה ואי אמרת נשאל וכו' דלרבנן על נזירותו מצי שאיל בריש כ"ל והד"ת:

גליון הש"ס

גמ' מאן חכים. כעין זה תולין דף קיב ע"א:

פירוש הרא"ש

ושרקיה טינא. כי הפשיטו בגדיו לפי שנאסר בהנאת העולם ועח אותו בטיט ואיתיה לקמיה דרב אחא שיתיר לו נדרו: **מאן חכים למעבד כי הא מילתא.** שהטעהו לישא אשה כדי שיאסר ויתירו לו דקסבר דרבנן ורבי נתן פליגי נמי בשאלה וסבר רב אחא כרבי נתן: דכתיב **וחפרה הלבנה** ובושה החמה. סימן בעלמא הוא ודרש ופפרה כמו הפרה מתי יפר אחר שחל הנדר כדאמרינן הנדר כאילו בנה בתה ויש"ג טעמא דרבי נתן מקום לכתיב והפר את נדרה אשר עליה דמשמע לאיסור שיחול עליה: דכתיב **מפר מחשבות** ערומים. משעת מתשבה קודם שחל: **שנאמר לא יחל דברו.** ומאיר ליה כבל היוצא מפיו יעשה אחר שחל הנדר ובא לידי עשייה אז אמרינן הוא אינו מוחל אבל אחרים כו':

ולמי **שאשאל עליו.** החכם שיתיר לי נדרי אהיה מודר ממנו: **נשאל על הראשונה.** על הנאת פלוני ואז נאסר בהנאת החכם וישאל עליו ומשמע אבל קודם שנשאל לראשון לא מהניא שאלה על נדר החכם: מי ידע הי קמא והי בתרא. מי יוכל לידע מלשון הברייתא אם

עין משפט נר מצוה

סד א ב מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' יד [עח] ופי"ב מהל' נדרים הל"ב סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רכח סעי' ח וסי' רלד סעי' סט:
סה ג ד מיי' פ"ו מהל' שבועות שם סמג לאוין רמח טוש"ע יו"ד סי' רכט סעי' ט:

תוספות

ושרקיה טינא. פי' טחו בטיט שלא יהנה מן העולם. ל"נ יש לפרש שרקו כלי שלא יכירהו רב חסדא שהיה מתבייש על מה שלא קיים נדרו: מאן חכים כו'. שלא היה רוצה להתיר עד שהשיאו וחל הנדר: ה"נ בשאלה. דקסבר הלכה כרבי נתן: דכתיב וחפרה הלבנה. פירש ה"ר אליעזר לא ידעתי לפרש היכי משמע ליה מהכא ונראה דלמימרא בעלמא נקטיה הש"ס וחפרה בגימטריא בנין האיסור נראה הוא המקיימו כאילו בנה בתה ומימרא בעלמא וטעמא מסברא במקום שאין איסורא לשון הר"ר אליעזר ואית ספרים דגרסי וטעמייה דרבי נתן משום דכתיב והפר נדרה אשר עליה דמשמע לאחר שיחול עליה הנדר יפיר:ו וטעמא דרבנן משום דכתיב מפר מחשבות ערומים משעת מחשבה קודם שיחול האיסור יפר וגם זה אמר הר"ר אליעזר דאינו אלא מימרא בעלמא משעת מחשבה קודם שיחול יפר והכי נמי מצינו פרק הדר [עירובין דף עב:] ודגיאל בתרע מלכא דלא מייתי אלא מימרא בעלמא דאמר דרבי יהודה בן בבא מתיר בעבדים ואע"ג דאינו סמוא הלי טעמא דר' יהודה בן בבא: קונס שאני נהנה לפלוני ולמי שאשאל לחכם עליו. גם לחכם שאשאל עליו אינו אסור אלא אהנה מעלו: נשאל על הראשון. שאסר הנאתו עליו ואמר כך נשאל [על האני] ס"ד [דאני] רוצה לומר על החכם אני לאיסור: אי בעי אהנה מיתשיל. כלומר ישאל על אחר שירצה תחילה: מי ידעינן הי קמא והי בתרא. דילמא נשאל על הראשון תחילה דקאמר היינו חכם וקרי ליה ראשון דשאלה ואני דהוי ראשון לשאלה ואני קרי לאחר חכם דהוי אני לשאלה ראשון דנקט לאו דווקא וה"ה דאלי למדחי הא מני רבי נתן כדאמר בסמוך: נשאל על נדרו. שכבר חל ואינו נשאל על נזירותו שהרי עדיין לא חל עד שישאל על נזירותו ויהנה מאותו פלוני: הא מני רבי נתן היא. אבל ו)רבא יכול להיות דכי היכי דבהפרה מיפר אע"ג שלא חל בהתרת חכם נמי מתיר אע"ג שלא חל: אבל בשאלה ד"ה מתיר מיד. אע"פ שלא חל דכתיב לא יחל דברו למימר דלא הוי כמעשה כלומר מתיר מיד אע"פ שאין שם עדיין אלא דבור אמר הוא דלא יחל אבל אחרים מוחלין לו: